

Rakovina není náhoda

Výsledky průzkumu rizikových onkologických faktorů mezi studenty středních škol

Agentura J.L.M. © VII/2011

Výsledky průzkumu mezi studenty středních škol v rámci osvětové akce

Rakovina není náhoda

Průzkum se konal v období **od 2. 5. do 29. 6. 2011** mezi studenty **středních škol z celé ČR** v rámci osvětové akce **Rakovina není náhoda**, která s podporou Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR probíhá od ledna 2011 a již se dosud zúčastnilo více než 3000 studentů.

Průzkum proběhl v 11 středních školách (5 gymnázií, 5 středních odborných škol, 1 střední průmyslová škola) ve Vysokém Mýtě, Zlíně, Hlučíně, Moravském Krumlově, Ostrově, Soběslavi, Mostě a Teplicích.

Průzkumu se zúčastnilo celkem 547 respondentů z toho 375 dívek a 172 chlapců, ve věku 15 až 18 let (91 patnáctiletých, 202 šestnáctiletých, 169, sedmnáctiletých a 85 osmnáctiletých).

Cílem průzkumu bylo zjišťování úrovně rizikového chování resp. rizikových faktorů z hlediska prevence onkologických onemocnění v této věkové skupině.

Respondenti vyplňovali dotazník s otázkami týkajícími se kouření, obezity, konzumace alkoholu a tuků, expozice slunečním zářením, nechráněné pohlavního styku a výskytu onkologických onemocnění mezi přímými příbuznými.

Otázky umožňovaly pouze odpovědi ano/ne. Kladné odpovědi byly podle míry onkologického rizika bodovány v rozmezí 5 až 40 bodů.

Obsah a struktura otázek a jejich hodnocení bodovým skóre byly konzultovány s ředitelem Masarykova onkologického ústavu a předsedou České onkologické společnosti prof. MUDr. Jiřím Vorlíčkem, CSc.

Výsledky průzkumu ukázaly, že mladí Češi ve věku 15 – 18 let jsou významně vystaveni působení řady rizikových faktorů způsobujících onkologická onemocnění nebo přispívajících k jejich vzniku. Pokud se nerozhodnou k úpravě svého životního stylu, je vysoce pravděpodobné, že každý čtvrtý dnešní patnáctiletý a každý třetí dnešní osmnáctiletý onemocní v průběhu života rakovinou.

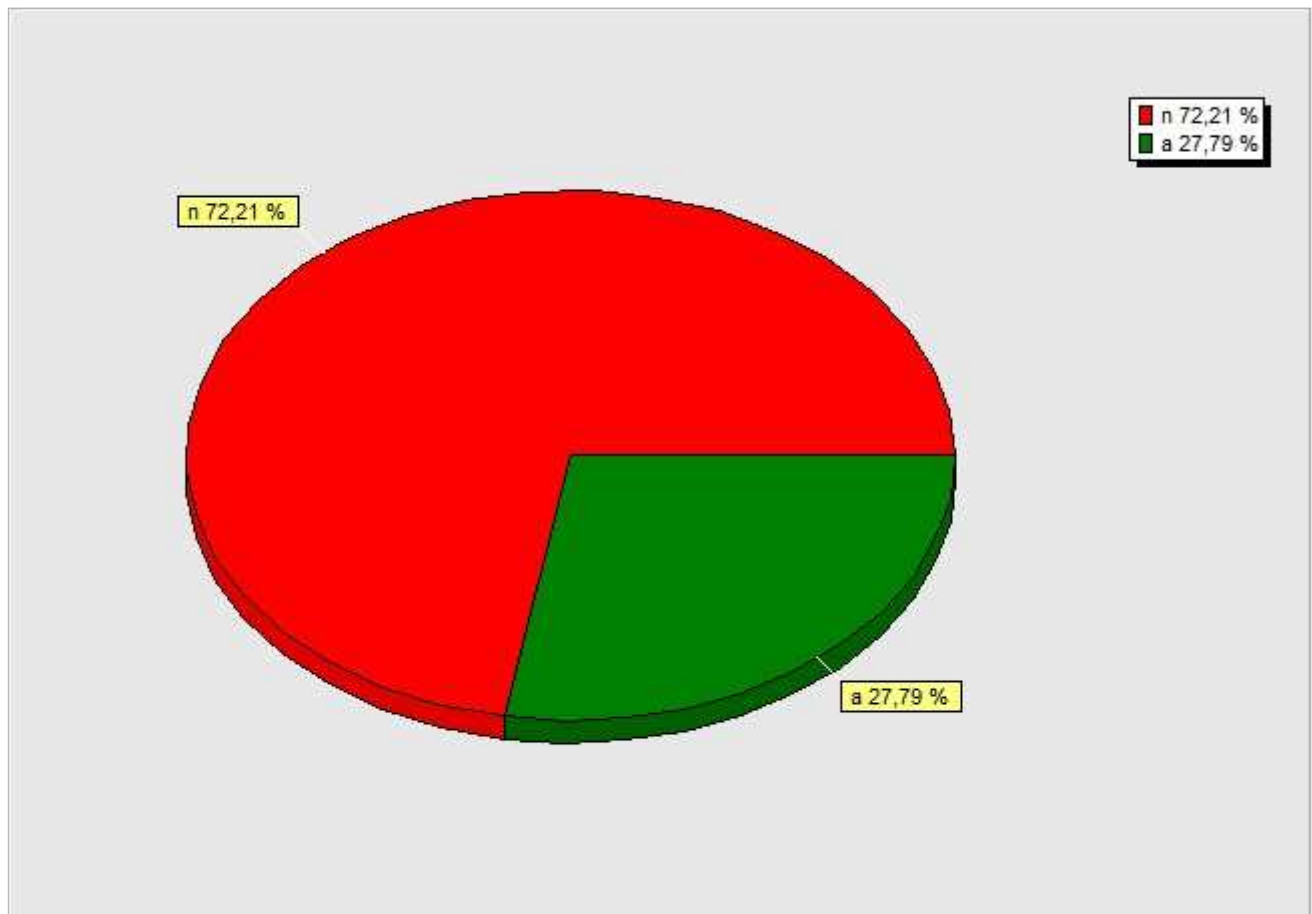
Hlavními riziky, jimž se čeští středoškoláci dobrovolně vystavují, jsou kouření, konzumace tučných jídel a alkoholu a podceňování ochrany kůže před slunečním zářením.

Pravidelně kouří 28% středoškoláků, každý pátý chlapec a každá dvacátá dívka mají nadváhu, osm z deseti se v dosavadním životě nejméně jednou spálili na sluníčku tak, že se jim sloupala kůže, čtyři z pěti středoškoláků jí až dvakrát týdně uzeniny nebo smažená jídla, téměř každý druhý vypije za týden dvě až tři piva nebo stejný počet „panáků“ či skoro půl litru vína.

1) Kouření

Pravidelné kouření cigaret, doutníků, dýmky, vodní dýmky

Ano = 40 bodů

Pravidelně kouří 28% středoškoláků, u chlapců je počet kuřáků vyšší (31%, dívky 26%). Kuřáků přibývá s věkem – kouří 24% patnáctiletých, ale už 33% sedmnáctiletých.

2) Obezita

BMI vyšší než 25

Ano = 20 bodů

BMI vyšší než 25 má 9,6% dotázaných, ale u chlapců má nadváhu skoro každý pátý respondent (chlapci 18,3%, dívky 5,6%).

3) Slunce

Alespoň jednou v životě kůže sloupaná po spálení od slunce

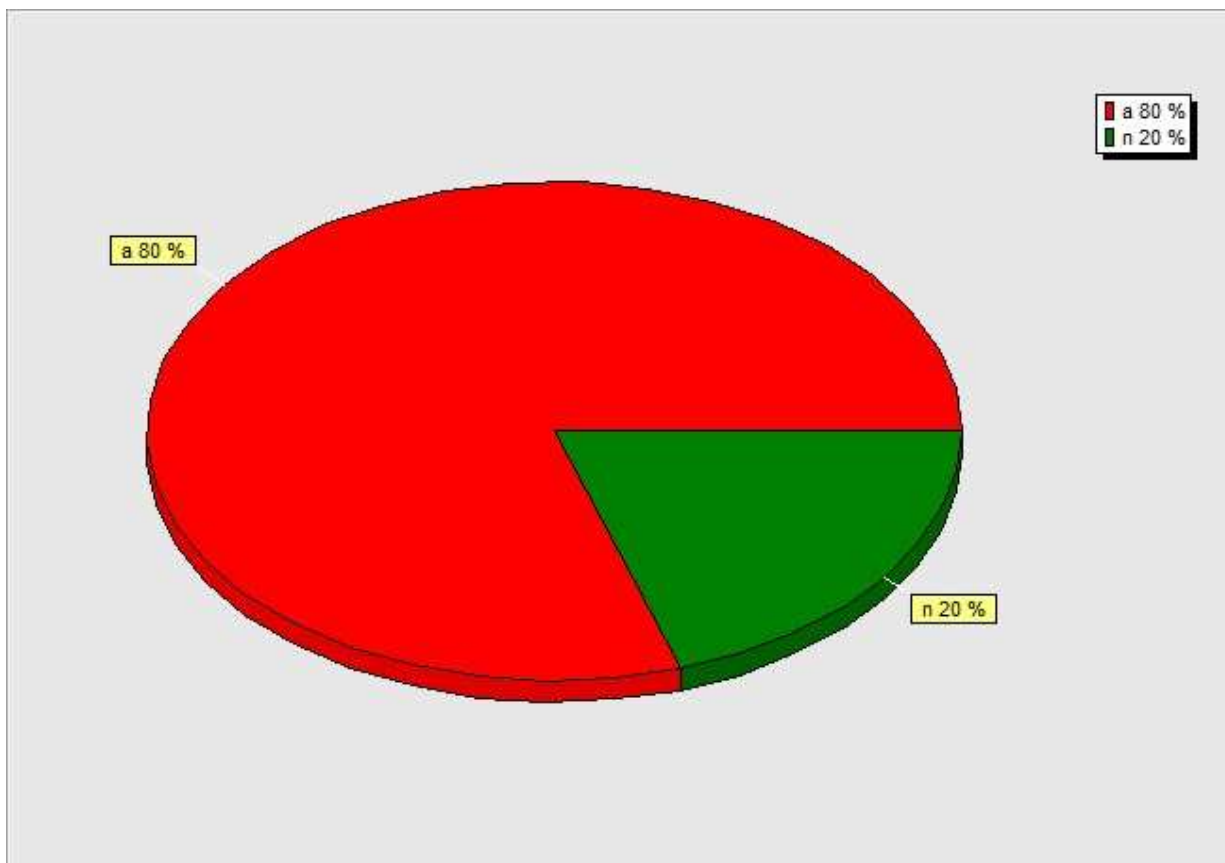
Ano = 20 bodů

Čtyři pětiny dotázaných uvádějí, že se v dosavadním životě nejméně jednou spálili tak, že se jim sloupala kůže. Zajímavé je, že zatímco patnáctiletí odpovídají ano v 78%, u osmnáctiletých je to už 88% dotázaných.

4) Tuky

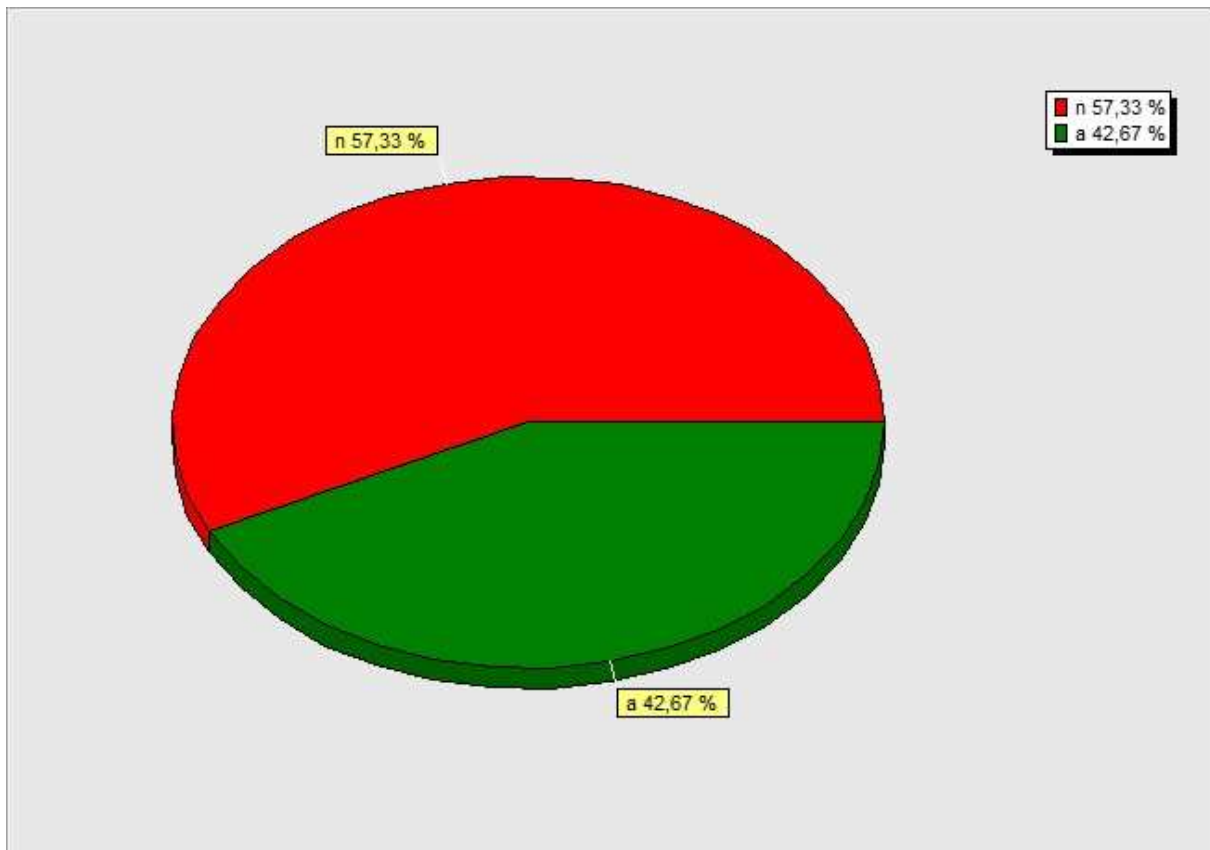
Konzumace jakékoliv uzeniny nebo smaženého jídla v minulých 3 dnech Ano = 15 bodů

Uzeniny nebo smažená jídla měli v uplynulých třech dnech čtyři z pěti středoškoláků, přičemž znatelně víc konzumentů nezdravých potravin je mezi chlapci (86%) než dívkami (77%).

5) Alkohol

Konzumace více než 4 (chlapci) resp. 3 (dívky) jednotek v minulých 7 dnech Ano = 15 bodů

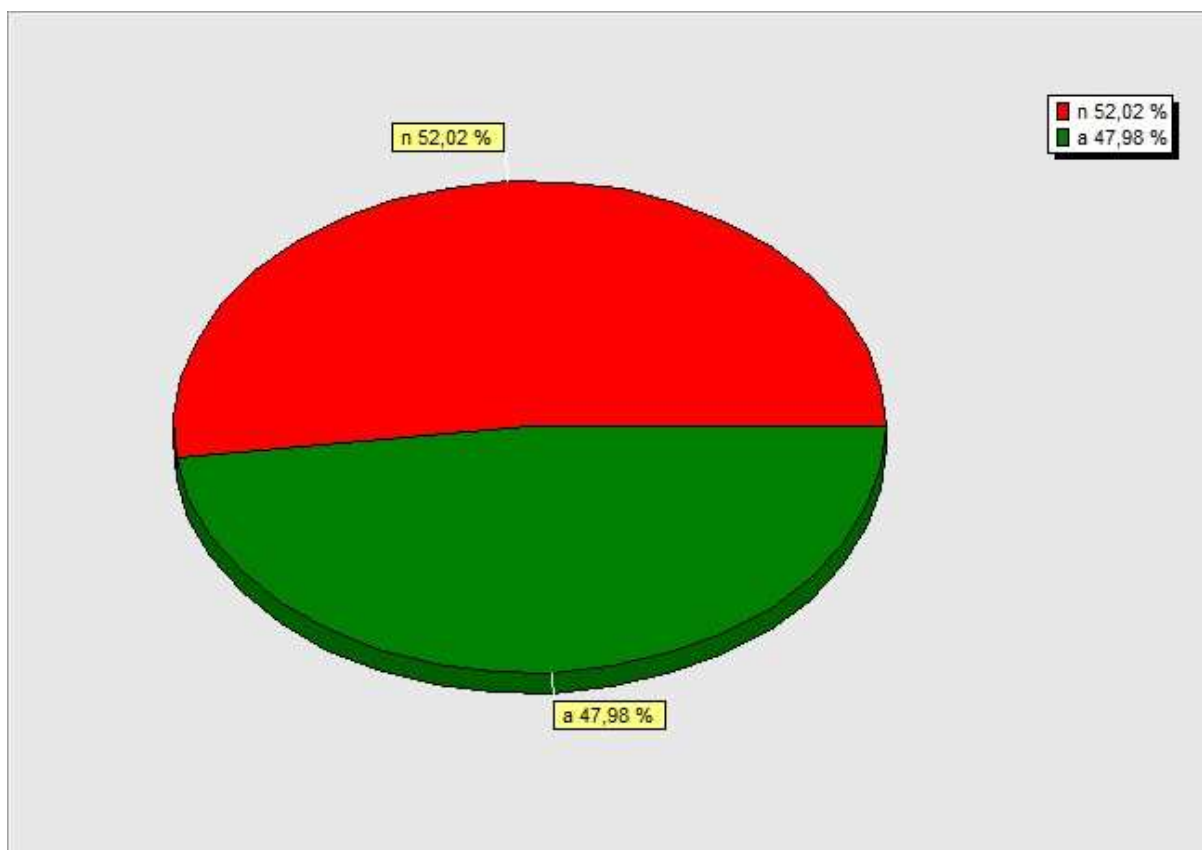

Dotazovaní byli požádáni, aby svou konzumaci alkoholu v uplynulém týdnu uvedli v jednotkách alkoholu podle metodiky WHO, která stanoví, že jedno desetistupňové pivo obsahuje 1,5 jednotky alkoholu, dvě deci vína nebo jedna „dvanáctka“ 2 jednotky, „panák“ lihoviny 1,3 jednotky. Téměř polovina dotázaných studentů tedy podle této metodiky uvádí, že v uplynulém týdnu vypili 2-3 piva nebo skoro půl litru vína případně 2-3 odlivky destilátu. Velice znepokojivé je nejen zjištění o vysokém počtu středoškoláků konzumujících značné dávky alkoholu, ale zejména rychlý nárůst tohoto zlovyku s věkem – zatímco mezi patnáctiletými přiznává uvedenou konzumaci každý třetí dotázaný (33,3%), u osmnáctiletých už je to dvojnásobek (63,5%), tedy téměř dva ze tří respondentů.

6) Rakovina v rodině

Nádorové onemocnění u přímých příbuzných (rodiče, sourozenci, prarodiče)

Ano = 10 bodů

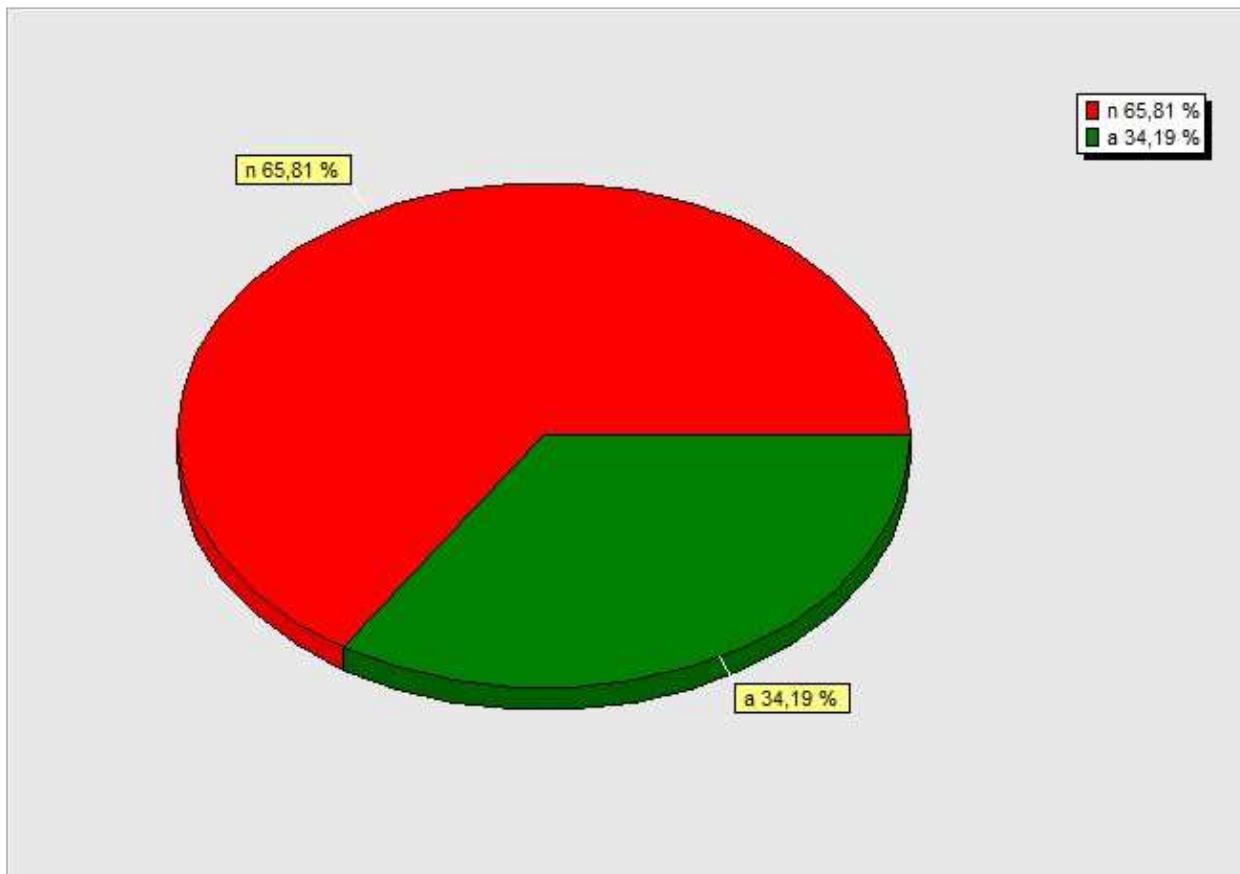

Odpověď na otázku, zda někdo z příbuzných v první linii onemocněl rakovinou, potvrzuje všeobecně známé statistické údaje o celkové incidenci onkologických onemocnění.

7) Nechráněný sex

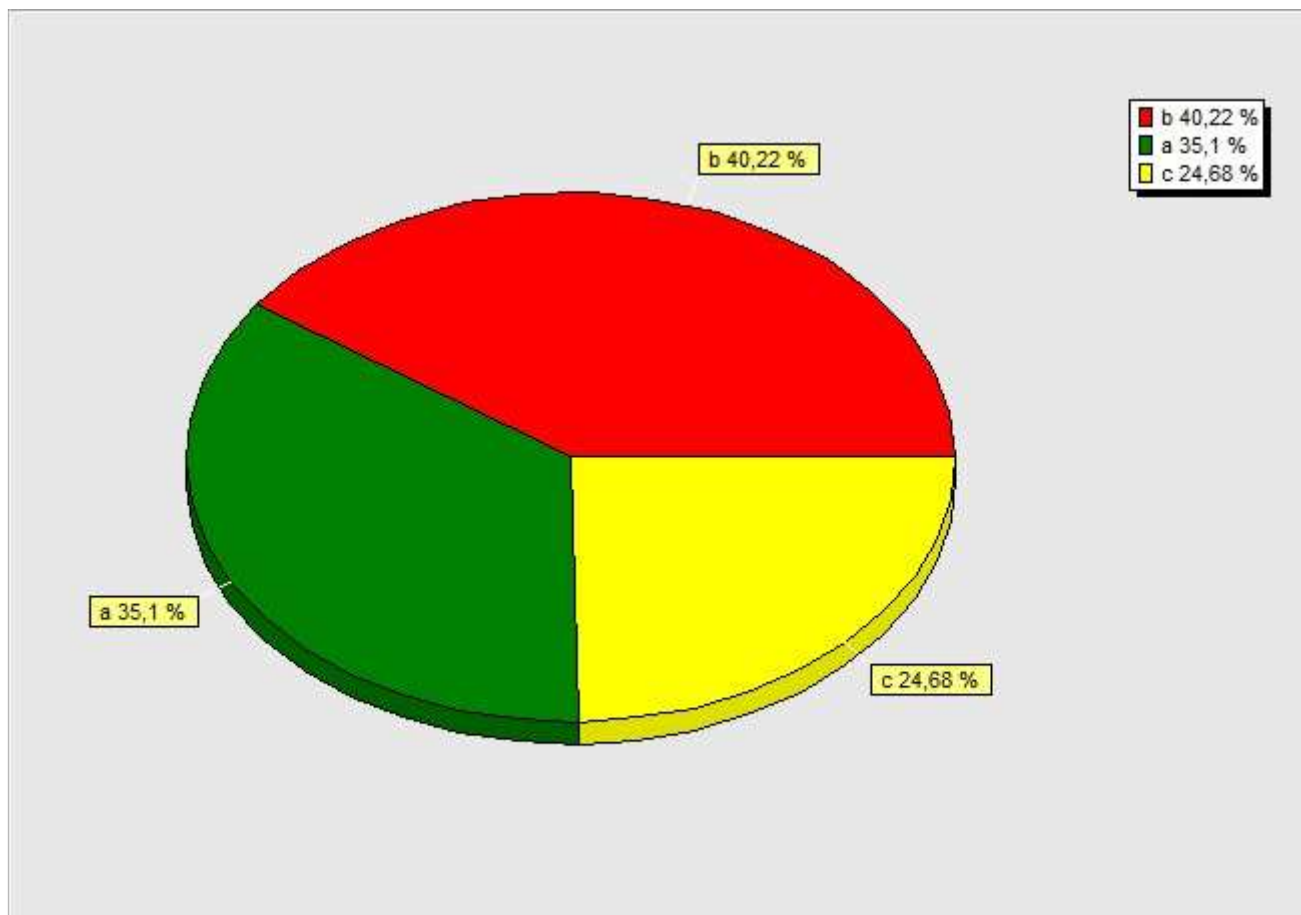
Pohlavní styk bez prezervativu

Ano = 5 bodů

Kladné odpovědi na otázku, zda respondent už někdy měl pohlavní styk bez kondomu, očekávatelně rostou s věkem (52% u osmnáctiletých proti 17,6% u patnáctiletých), pozoruhodné je, že ano odpovídá výrazně víc dívek (38,4%) než chlapců (25%).

8) Dosažené skóre

Celkový počet dosažených rizikových bodů

- a) Méně než 40 – dobrá šance vyhnout se onkologickému onemocnění
- b) Více než 40 – zvýšené riziko onkologického onemocnění, pokud nedojde k úpravě životního stylu
- c) Více než 70 – vysoké riziko onkologického onemocnění, pokud nedojde k okamžité úpravě životního stylu

Velice znepokojivé výsledky – vysoké riziko a velkou pravděpodobnost onemocnění při zachování stávajícího životního stylu má každý čtvrtý respondent, ve skupině osmnáctiletých dokonce každý třetí.